

Analyse haiku's Lentekukai 2026 thema 'broeden'

Wederom vroeger dan verwacht werd het maximale aantal inzendingen van 75 haiku's uitgebreed. Wellicht dat deze broeierige tijden uitnodigen om even in de schaduw van de poëzie af te koelen.

In deze reeks kuikens van Calliope en Euterpe (muzen van de epische en lyrische poëzie) verwierf Alida Stam-Honders de meeste punten met de haiku:

***Onder dons fluistert
iets dat nog geen taal bezit—
toch al antwoord geeft.***

In de volgende analyse wordt aan de hand van wat cijfers en feiten een beeld opgebouwd van de meest voorkomende invulling in deze lentekukai van haiku: de **modale haiku**.

1 Thema: genoemd of gesuggereerd

Dichters kunnen het thema letterlijk in de haiku gebruiken of juist, het thema subtiel suggereren. Dan moet de goede verstaander aan een half woord genoeg hebben. Zo kozen 19 van de 75 dichters voor het letterlijk noemen van "broeden" zoals

*180¹ midden in de vaart
op een kleine vuilnisbelt
broedt een meerkoetpaar*

Van deze 19 kozen 10 dichters ervoor, het *broeden* in overdrachtelijke zin te gebruiken zoals:

*189 Ik zit te peinzen;
op toetsen wachten vingers
op inspiratie.*

Van 11 haiku's was het thema niet goed uit de haiku op te maken. Voor 45 dichters was het thema *broeden* aanleiding om het broeden niet te noemen maar concreet te beschrijven: "Show! Don't tell".

*211 het piept en het kraakt
wonder van de natuur
zingt zacht in het rond*

2 Seizoenswoord of seizoensattribuut

Het seizoenswoord of een voor een seizoen typerend attribuut geeft de lezer een aanwijzing van de tijd van handeling van het verhaal. Elk seizoen of tijdstip van de dag roept veelal een bepaalde stemming op. Daarmee wordt de **kigo** of het seizoenswoord wel een essentieel onderdeel van de haiku gevonden. In deze reeks dichters gebruikten 19 dichters een duidelijke verwijzing naar het seizoen, al dan niet naast het *broeden*. De volgende haiku bevat zo'n seizoensattribuut:

*188 in de tuinstoel
onder het merelnest
broed ik mijn haiku's uit*

---

¹ Nummers bij de haiku's verwijzen naar het deelnamenummer in deze kukai

3 Vorm:

Aantal lettergrepen:

Traditioneel wordt de haiku opgebouwd uit 17 lettergrepen. Deze 17 veelal opgedeeld in drie regels van respectievelijk 5, 7 en wederom 5 lettergrepen. Daar wordt echter wel eens van afgeweken. Voor deze kukai schreven 56 dichters de haiku in precies 17 lettergrepen, verdeeld over drie regels van 5, 7 en 5 lettergrepen. Een drietal haiku was wel opgebouwd uit 17 lettergrepen maar niet opgedeeld in 5/7/5/ lettergrepen. Daarnaast brachten 16 dichters hun bezinning op het thema in minder of meer dan 17 lettergrepen.

Tabel: Afwijking van 17 lettergrepen

										Σ
aantal lettergrepen	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
afwijking van $\frac{17}{Z}$	8	7	5	4	3	1	-1	-2	-7	
aantal haiku's	1	1	1	1	3	4	1	2	2	16

De uitersten waren 9 lettergrepen en 24 lettergrepen voor één haiku:

*197 warm briesje
de huiszwaluw
weer thuis!*

*235 Dat
Voldoening der intellect
Zoiets moois, een veilige doortocht
Beschreven zoals gehoord*

Eén volzin of een 'knip' tussen regels:

De haiku, opgebouwd in drie regels, nodigt vaak uit, tot een gedicht in twee of drie korte zinnen.

*198 Zwanen maken nest
Eieren uitgebroken
Dartelend op rij*

Met deze opbouw wordt gewerkt aan een wending of verrassende ontknoping in de tweede of derde regel. Het lukte 21 dichters echter om in één volzin het gedicht uit te werken, zoals

*240 in 't warme nest
onder moeders vleugels
een eerste tik*

Daarmee vulden zij bewust of bij toeval een zogenaamde "mono-ku" in: de hai-ku geschreven in één (mono) doorlopende regel of volzin.

Perspectief:

Vanuit welke hoek wordt de haiku verteld? Dit vormelement speelt bij haiku een belangrijke rol. Door te schrijven vanuit de visie van de onzichtbare verteller, neemt de schrijver (zelf buiten beeld) bescheiden afstand zodat de lezer ruimte krijgt om de haiku zelf in te vullen. In 4 haiku's werd een "ik" prominent genoemd. Soms wordt de "ik" gepresenteerd als getuige van het gebeurde of als souffleur van het gevoel dat een bepaald moment teweegbrengt

*227 Ik zat te broeden
op vers gelegde woorden
de kip opgehokt*

4 Stijl:

Epiek of lyriek:

In deze reeks haiku's werd vooral verhalend, observerend, constaterend stil gestaan bij "broeden".

*193 Ze zakt wat dieper,
onder haar warme stilte
broedt op haar dromen.*

Haiku is vaak een observatie van een bijzonder moment dat - in sobere woorden omschreven - wordt gedeeld met de lezer. Het zgn. "haiku-moment". De lezer komt zo bij het lezen tot een eigen gevoelsreactie. Deze epische stijl kan leiden tot een krachtige haiku. Soms wordt in de haiku juist het gevoel van de dichter direct omschreven dat een bepaald moment teweegbrengt. Aan de lezer om in dit beschreven gevoel te delen.

Een haiku met een directe, duidelijke gevoelsexpressie was moeilijk te vinden ook al viel het gevoelsaandeel in de volgende haiku makkelijk te raden. Lees voor "je" een gesublimeerd "ik":

*175 Nooit echt alleen maar
Toch huilt je hart en fluistert
Legenestsyndroom*

Directe woordkeuze of gebruik van stijlfiguren

Dichters kozen veelal een directe omschrijving van het moment of het geobserveerde. Daarnaast bedienden enkele dichters zich van bloemrijke stijlfiguren. De metafoor, de indirecte vergelijking in:

*221 Met veel nestwarmte
liefde, zorg en wat geduld
komt er nageslacht,*

Of de personificatie in

*183 zij of toch het ei
hoelang ze ook bleef broeden
kip had geen idee*

5 Inhoud:

Het broeden werd zowel letterlijk verwoord als ook met een gepaste woordkeuze (zonder direct te benoemen) omschreven. Dichters gebruikten 'broeden' in 11 haiku's als 'diep nadenken' of ergens met kwade bedoelingen naar uit zien:

*242 Kleine vink wat link
een koekoek loopt te broeden
het vervelend nest*

6 de modale haiku:

Wat was nu over het geheel van 75 haiku's het modale beeld? Overwegend werd in deze kukai het thema meer gesuggereerd dan met name genoemd. Een seizoenswoord werd in de meeste haiku's niet genoemd. De haiku werd overwegend geschreven in 17 lettergrepen, verdeed over drie regels van respectievelijk 5, 7 en 5 lettergrepen. In deze kukai draaide Calliope als epische muze overuren en kwam Euterpe als lyrische muze spaarzaam van de reservebank. De modale haiku bevatte geen opmerkelijke stijlfiguren. Het "broeden" werd vooral in de primaire betekenis gebruikt.

En zo broedden weer 75 dichters een prachtig poëtisch legsel uit. Wie er won of hoge scores binnen haalde, gefeliciteerd; wie in het peloton achteraan kwam evenzeer gefeliciteerd met de ervaring van het dichterschap. Nu eenmaal deze kukai is voltooid en de lente al aardig op weg is, gloort aan de horizon alweer de immer vroegere dageraad en ...de zomerkukai 2026.

Analyse opgesteld door: Lodewijk Ouwehand